

מנחות צו

משה שווערד

1. חידושי בתרא

תתתריעג) צו: מלמד שמגביהין אותו. יש דהביאו מהגרי"ז ז"ל שהקשו על הרמב"ם שכתב דהוציאו בחוץ, דהא בטל הסידור, ועוד קשה דכתב דאין יכול לטבול דא"כ ליכא לפני תמיד, הא כיון דמוציאין בחוץ נתבטל מיד, ועי' בתוספתא מנחות פ"א דגם בשאר ימות השנה יכול להוציאם לחוץ והוי ראייה להרמב"ם, וגם רואים דלא בטל סידור השלחן (ומש"כ חוץ לעזרה צ"ב דהרי נפסלין הלחם ביוצא). ולכאורה יש להסביר דכל זמן שיש רק עקירה בלי הנחה במקום חדש, אלא תופסין השלחן בידים מבלי להניחו, אינו נידון כאילו נתבטלה הנחה הקודמת, ולא נידון כיצא בחוץ, ולא נתבטל הסידור. משא"כ כשטובלין השלחן, הוי הנחה בתוך המים, ובטלה הנחה הקודמת.

2. חידושי בתרא

תתתריעד) צו. שאני שולחן דרחמנא קרייה עץ שנאמר כו'. יש דהביאו מהגרי"ז ז"ל דהקשה דאיך שייך לקרותו עץ הא הוי כלי שרת ואין עושין כלי שרת מעץ (ע' כח:), ויש דמוסיפים להקשות דאדרבה, דא"כ בשולחן כיון דצריך להיות עליו מתכת הוי הוהב גוף הכלי ולא ציפוי בלבד. ולכאורה י"ל דרחמנא קרייה עץ רק לענין זה בלבד דלא הולכין אחר הציפוי לקבלת טומאה, אבל בעצם הוי כלי שרת מחמת הציפוי שבו, ודילמא קושיית הגר"ח אליבא דר"ל, דכיון דלדידיה בין כך מקבל טומאה משום דמטלטל מלא וריקן, א"כ למה בעינן יתורא דקרא דנקרא עץ לענין שלא לקבל טומאה מחמת הציפוי, הא בין כך מקבל טומאה מסיבה אחת, והיתור בכדי הוא, אם לא לחדש דאף דנידון כעץ מ"מ כלי שרת הוא וזהו פלא כקושייתו. ואין לתרץ דר"ל

3. רש"י על חגיגה דף כז/א

שולחנו מכפר עליו – [1] בהכנסת אורחין:

- רש"י מסכת מנחות דף צו עמוד א ד"ה שולחנו של
שולחנו של אדם מכפר עליו - דנותן פרוסה לאורחים.

4. שטמ"ק אות ט' - [2] פרוסה לעני

5. מהרש"א על מנחות דף צו/א

גמ' המזבח עץ גו' וידבר אלי זה השלחן פתח כו' שלחנו של אדם מכפר כו'. פירש התוספות דגדולה לגימא עכ"ל וכן משמע בפרק הרואה דקאמר והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב המזבח עץ גו' והוא מפורש באורך פרק ח"ה ע"ש אבל [3] ממתני' פ"ג דאבות משמע משום דאומרין עליו ד"ת
ועי' בזה בפרושי אבות:

6. יד דוד מסכת מנחות דף צו עמוד א

ועכשיו שאין בית המקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו. וכתב רש"י דנותן פרוסה לאורחים, ואף על גב דאף כשאינו על השלחן יכול ליתן צדקה, מ"מ כשהוא על השלחן מקרבא הנאתה טפי כמו דמצינו בפרק מציאת האשה [כתובות סז ב], והתוספות כתבו דגדולה לגימא, ונראה דהכל חד טעמא הוא. ובמשנה דאבות פרק ג'

[מ"ג] אמרו דכשאומרים דברי תורה [על השלחן] כאילו אכלו משלחנו של מקום, וכתבו מקצת מפרשים שם דדומה למזבח, ואמרינן גבי מזבח משלחן גבוה קזכו, וא"כ שפיר הוה שלחנו של אדם דומיא דמזבח. אמנם י"ל דרש"י ותוספות לא רצו לפרש כן, משום דהתם באמרו עליו דברי תורה מיירי ובתלתא, וכאן אמר סתמא, משמע אפילו לא אמרו עליו דברי תורה ואפילו באחד, ובע"כ צ"ל משום פרוסה לעניים הוא, ובשנות חיים לא כתב כן, ע"ש בדף ק"ד [פרשת פקודי].

7. ספר גבורות יצחק [4]

פִּתַּח בְּמִזְבַּח וְסִיִּים בְּשֶׁלַחַן רִ"י וְר"ל דְּאִמְרֵי תְרוּוֹיִיהוּ בְּזִמְנָן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים מִזְבַּח מִכְפָּר עֲבָשִׁיו שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכְפָּר. וְהִנֵּה בַת־עֲנִיָּה כ"ז צ' אָמַר אֲזָרְהָס רַב־ש"ע שְׁמַל יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִין לִפְנֵיךָ אַחֵה עוֹשֶׂה לְהַס כְּדוֹר הַמִּבּוֹל וְכְדוֹר הַפְּלָגָה אֲל"ל לָלוּ וְכו' אֲל"ל קַחָה לִי עֵגְלָה מִשׁוֹלֶשֶׁת וְעַז מִשׁוֹלֶשֶׁת וְגו' אָמַר לִפְנֵינוּ רַב־ש"ע חֵינַח בְּזִמְנָן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים בְּזִמְנָן שְׁאִין צִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶם, אָמַר לוֹ כְּבַר תִּקְנֵמִי לְהַס סְדֵר קִרְבָּנוֹת בְּזִמְנָן שְׁקוֹרְאִין צִהָן לִפְנֵי מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיהֶם כְּאִילוֹ הַקְּרִיבֹס לִפְנֵי וְאִנִּי מוֹחֵל לְהַס עַל כָּל עוֹוֹנוֹתֵיהֶם. וְצ"ע דְּהֵרִי רִ"י וְר"ל אִמְרֵי תְרוּוֹיִיהוּ דְּצוּה"ז שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכְפָּר, וְמֵאִי הוֹקֵשָׁה לְאֲזָרְהָס בְּזִמְנָן שְׁאִין צִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶם, וְעוֹד מִכִּיּוֹן שְׁאִף בְּזִמְנָן שְׁאִין צִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים הַקּוֹרָא בְּסֵדֵר קִרְבָּנוֹת מַעֲלָה עֲלֵיו הַכְּחוּז כְּאִילוֹ הַקְּרִיבֹס מ"ט שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכְפָּר הֵרִי כְּמוֹ בְּזִמְנָן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קִיִּים שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם לֹא הִיָּה מִכְפָּר כְּמוֹ"כ בְּזִמְנָן הוּא הוֹ"ל לְמִימַר שְׁאִין שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכְפָּר.

וְצ"פִּי הַמְצוּאָר גִּרְאָה דְּהָא לְאִמְרֵי רִ"י וְר"ל דְּעֲבָשִׁי שֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכְפָּר בְּמִקְוֹס הַמִּזְבַּח לֹא נִמְכוּנוּ לֹמַר שֶׁמִּכְפָּר עַל הַחֲטָא כְּמוֹ חֲטָאָה וְעוֹלָה דְּלַעֲנִין כְּפִרְתָּה הַחֲטָא כְּבַר תִּקְנֵן הַקְּבָ"ה סְדֵר קִרְבָּנוֹת שִׁקְרָאוּ צוֹ וְהִי' חֲשִׁיב כְּאִילוֹ הַקְּרִיבֹס לִפְנֵי וְכְדֹאִיחָא בְּמַס' תְּעִנִּית, וְכֵן הַחֲפֵלָה אֲלֵינוּ עַל הַכְּפֵרָה בְּמִקְוֹס קִרְבָּנוֹת וְכַמ־ש"כ רַבְּנוּ יוֹנָה, אֲלוֹס הֵךְ קִרָא אִיִּירִי לַעֲנִין הֵךְ רִיזוּ וְהִתְבַּהֵב וְחֲצִיבֹס שְׁבָא ע"י הַקְּרִבָּה הַקְּטוֹרֶת עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי שְׁעֲבָשִׁי שְׁאִין מִזְבַּח הַפְּנִימִי קִיִּים הַשְּׁלַחָן בְּמִקְוֹס הַקְּטוֹרֶת שִׁירְלָה צוֹ וְיִתְבַּהֵב הַקְּבָ"ה כְּאִילוֹ לֹא חֲטָא וְכְאִילוֹ הַקְּרִיבֹס קְטוֹרֶת.

8. רבנו בחיי על שמות פרק כה פסוק כג

(כג) ועשית שולחן. כבר נתבאר כי הארון צורך גדול היה להיות לוחות העדות מונחים בתוכו, והכפורת גם כן הוא הכיסוי אשר עליו כמו וכפרת אותה שתרגומו ותחפי יתה (בראשית ו, יד), והכרובים שהיו מן הכפורת להורות על מצייאות המלאכים, אבל השולחן מה היה משמש ומה צורך היה במשכן ובמקדש לעשות בהם שולחן:

ועל דרך הפשט הוצרך השולחן בבית ה' בלחם אשר עליו להיות שורש דבר שתחול הברכה בו, והלחם אשר עליו היה נאכל לכהנים משרתי המקדש והיה מספיק לרבים מהם מעט ממנו, וכענין שאמרו חז"ל (יומא לט.) כל כהן שהיה מגיעו כפול היה שבע, ועל כן נקרא שולחן שהקב"ה שולח ברכתו בלחם שעליו ומשם הברכה משתלח בכל המזונות ויבוא שובע לכל העולם, והברכה הזו היתה יש מיש כמעשה הנביאים וברכתם שהיתה יש מיש כי אין להם כח לעשות יש מאין, והעד לזה אלישע בענין אסוך שמן (מלכים ב ד, ב), גם אליהו בענין כד הקמח (מלכים א יז, טז), אבל בריאת יש מאין אין הענין מסור ביד בשר ודם ולא מצאנו זה אחר הבריאה כי אם בבריאת עולם במעשה ה' כי נורא הוא:

ודע כי אורכו של שולחן שנים עשר טפחים ורוחבו ששה וקומתו עשרה עם המסגרת והיה מונח אורכו לאורך הבית ורוחבו לרוחב הבית, כך דרשו חז"ל בפרק שתי הלחם (מנחות צו.): ועל דרך המדרש (תנחומא תרומה י) ועשית שולחן עצי שטי"ם, שלום טובה ישועה מחילה, וכן מצינו בארון ובמזבח כי כל הטובות האלה נכללות בה ובאות בסיבתם, גם בסיבת השולחן כי הוא מזבח כפרה לאדם והלחם שעל השולחן הוא חשוב כקרבן על גבי המזבח כשאדם טוב עין מיטיב ומאכיל שם העניים, והוא שדרשו חז"ל

ברכות נה). והמזבח עץ שלש אמות וגו' וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה' (יחזקאל מא. כב), פתח במזבח וסיים בשולחן, אלא בזמן שבית המקדש קיים אדם מתכפר על ידי המזבח עכשיו שאין בית המקדש קיים אדם מתכפר על ידי השולחן:

ומנהג חסידים שבצרפת שעושים משולחנם ארון לקבורה, להורות כי האדם לא ישא מאומה בידו ולא ילונו בעמלו כי אם הצדקה שעשה בחייו והטובה שהוא מטיב על שולחנו, ולכך אמרו חז"ל (ברכות נד ע"ב) המאריך על שולחנו מאריך לו ימיו ושנותיו:

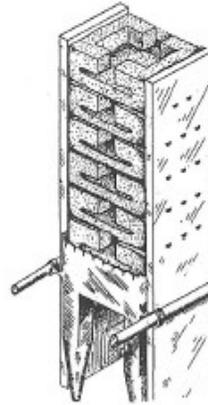
הבזוכים

רש"י: וכפוחיו. הן בזוכין שנותנים מהם לטובה, ושמים היו לשני קומי לטובה שנותנים על שמי המערכת, שנלמד (ויקרא כד ז) ונתם על המערכת לטובה וזה.

מקום הבזוכין יבואר בהמשך.

הקנים

רש"י: וקשוחיו. הן כמין חללי קנים חלולים הנסדקין לארץ, דוגמתן עשה של זהב ומסדר ג' על ראש כל להם, שיצא להם האחד על גבי ארון הקנים, ומגדלין בין להם ללהם כדי שחכמם הרוח בניהם ולא יתפשו. ונלשון ערבי כל דבר חלל קרוי קסוף.

במשנה (מנחות יא ו): ועשרים ושמונה קנים, כחצי קנה חלול, ארבעה עשר לסדר זה וארבעה עשר לסדר זה. ובגמ' (מנחות צא א) מבואר שיד הקנים היו מחולקין לפי הסדר דלהלן: הלחם התחתון היה מונח על השולחן עצמו, ותחת ארבע הלחמים האמצעיים היו שלשה קנים, הרי י"ב קנים, ועוד שני קנים עבור הלחם העליון, ששם היה די בשני קנים, לפי שאין משרי עליו שיכבד על שלמטה הימנו.

הסניפין

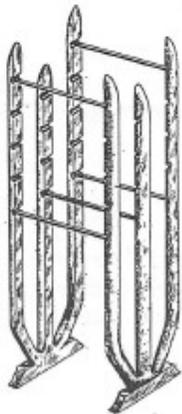
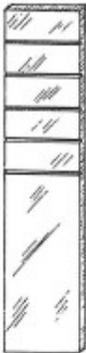
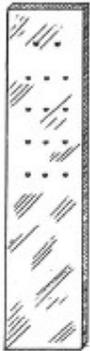
רש"י: ומנקיותיו. תרגומו ומכלמיה, הן סניפים כמין ימדות וזה עומדים בארץ, ונטיהם עד למעלה מן השולחן הרצה כנגד גובה מערכת הלחם, ומשוללים ששה [במזרחי גורס חמשה] פוליס זה למעלה מזה, וראשי הקנים שבין להם ללהם סמוכין על אופן פולין, כדי שלא יכבד משא הלחם העליונים על התחתונים ושכרו. ולשון מכלמיה סוגלתי, כמו נלאיתי הכיל (ירמיה ו יא). אבל לשון מנקיות אינו ידוע אך נופל על סניפין. ויש מחכמי ישראל אומרים קשוחיו אלו סניפין, שמקשין אותו ומחזיקין אותו שלא יפער, ומנקיותיו אלו הקנים שמנקין אותו שלא יתפשו. אבל אונקלוס שתרגם מכלמיה היה שונה כדברי האומר מנקיות הן הסניפין. אשר יוסף בהן. אשר יוסף בהן, ועל קשוחיו הוא אומר אשר יוסף, שהיו עליו כמין סכך וכסוי, וכן מקום אחר הוא אומר ואת קשוח הנסך (מזכר ד ז), וזה חס יוסף והנסך לשון סכך וכסוי הם.

במשנה (מנחות יא ו): ארבע סניפין של זהב היו שם מפורצלין מראשיהן, שהיו סומכים בהן שנים לסדר זה ושנים לסדר זה. וברש"י שם: מפורצלים לתת ראשי הקנים באותן פיצולין, והרבה פיצולין יש בהן. ובתוס' (מנחות צד ב ד"ה דסמ"ז): נראה דסניפין רחבין חמשה כרחבו של לחם, ואותן פיצולין היו כעין פנימות לראשי הסניפין כמדת עובי הקנה. וכ"ה במזרחי. וכן סיכם זאת במעשה חושב: עושה ארבעה סניפין של זהב, רחבים חמשה טפחים, וגבוהים ארבע אמות וחצי, ומפורצלים היו בחמשה מקומות מגבהם, והוא שמניח מרחבם מעט מכאן ומעט מכאן וחורץ שני חריצים זה כנגד זה.

כפירוש הרע"ב על המשנה (שם) משמע שלא היו חמשה חריצים לרחב הסניף, אלא לכל קנה היה פיצול נפרד, וככל סניף היו י"ד פיצולים לי"ד הקנים שנכנסו בו. וברש"י (מנחות צד ב) כתב: ואולי דאחד מן הסניפים היה מנוקב נקבים מפורשין מעבר לעבר, והביא שם שתי הוכחות לזה. [ואפשר להוסיף ע"ז עוד טעם שעל ידי כך יכנס האוויר יותר טוב, שהרי מטרת הקנים הם גם כדי להכניס אוויר בין הלחמים שלא יתעפשו].

יש מפרשים שפירשו את צורת הסניפין באופן אחר, ותיאר זאת בספר תבנית ההיכל: צניפים זהב משלש השינים כל אחד, אשר רגליהם כמין רגלי היתדות, עומדים בארץ על צדי השולחן, ומן איש לאחיהו יעברו י"ד קנים של זהב. ומקור לדעה זו יש לציין את הפסוק בדברי הימים (א כח יז) שתחת "מנקיות" נאמר "מזלגות". וכן כתב גם הרשב"ם: והיו מזלגות מכאן ומכאן לשולחן, וכן נראה ב"כ ברלב"ג.

ואפשר לומר שכן היא שיטת רש"י, כפי ששמעו מלשונו במנחות (צה א) על מה שכתוב שם בגמ': ארבעה סניפין של זהב היו שם מפורצלין מראשיהן כמין דקרנין. וכתב שם רש"י: כמין קנים שיש בהם ענפים הרבה דהיינו מפורצלין.

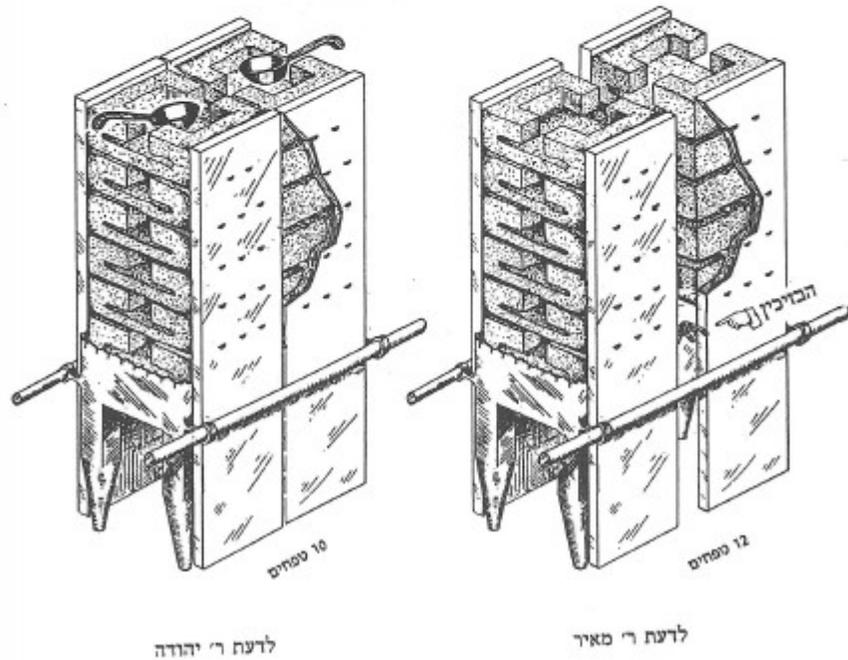

בתנ"ש (מילואים אות ט) דן אם הסניפין היו מחוברים לשולחן, והביא שם כמה הוכחות שהיו מחוברים, ע"ש.

סיכום צורת ומידת השולחן על כל פרטיו

במנחות (צו א): אמר ר' יוחנן לדברי האומר (לעיל) טפחים ומחצה כופל — [ר' יהודה הסובר שגובה הלחם היה טפחים ומחצה], נמצא שולחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה. לדברי האומר טפחים כופל — [ר' מאיר הסובר שגובה הלחם היה טפחים], נמצא שולחן מקדש י"ב טפחים למעלה. [ובגמ' שם בהמשך מבואר שאף שהקנים לקחו קצת מקום, מ"מ כיון שכל הקנים ביחד היו פחות מטפה — לפי שהיה נכנס קצת בתוך הלחם עצמו — לא מחשבין זאת].

עוד הברדל יש בין ר' מאיר לר' יהודה, שלר' מאיר הסובר שאורך השולחן י"ב טפחים, נשאר בין שתי המערכות — [שכל אחת מהן חמשה טפחים] — שני טפחים, ששם היו מכניסים את שני הבויכין. אבל לר' יהודה הסובר שאורך השולחן היה עשרה טפחים, לא נשאר מקום בין שתי המערכות, ומניח על כל מערכת בוך אחד.

9. רש"י מסכת מנחות דף צו עמוד א ד"ה אמאי לא

אמאי לא דחי שבת - דאף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא דמיתזי כבונה וסותר.

10. רש"י על מנחות דף צו/א

רש"י ד"ה לא סידור וד"ה אמאי. צ"ל הד"א. דאע"ג כו' אלא דמיתזי כבונה וסותר. לכאורה תמוה כיון דלא הוי רק כמיתזי סוף סוף לא הוי אלא שבות. ואולי דר"ל דשבות כי האי דגזירה משום בונה אשכחן דאף במקדש גזרו כדהביאו התוס' מעירובין. אולם רש"י עצמו שם לא פ' כן:

11. עולת שלמה

דף צו ריש"י ד"ה אמאי וכו' דמחזי כבונה וסותר עכ"ל עיין
בהרש"ט שהקשה הא וכו' נמי שבות הוא. והג"ל
דהתוד"ה לא וכו' הקשו לפרש"י מההיא דשבת דאמר התם דקנים
קודם התרת כלים נשנו. דמשמע דאינו אלא איסור טלטול. ול"ג
דהר"מ בפירוש המשניות בעירובין (פ"ג מ"ד) בההיא דנתנו במגדל
ואבד המפתח וכו' פירש דאף לרבי דס"ל דכל דבר שהוא משום
שבות לא גזרו בין השמשות היכא דאיכא תרי שבותים אף לרבי
חסור וכן פירש הרע"ב שם. ולפ"ז נ"ל דה"ה במקדש דאף דלא
גזרו על השבות במקדש היכא דאיכא תרי שבותין אף במקדש חסור.
שוב מלאתי שכן כתב הקרני ראש בהגהותיו על המהרש"א בבילה
(דף יא) עיי"ש ואח"ז נב ראיתי שכן כתב בתשובת רעק"א (סימן
קנט). ומעתה י"ל דזהו כונת פרש"י דהאי טלטול לאו משום שבות
דטלטול לבד חסור אלא משום דמחזי כבונה ואיכא תרי שבותים
ואף במקדש גזרו. ומעתה א"ש ההיא דשבת דמדויק דקודם התרת
כלים נשנו דאי אחר התרת כלים לא הוה אלא חד שבות דבונה
ואין שבות במקדש :

12. תוספות מסכת מנחות דף צו עמוד א ד"ה לא סידור

לא סידור הקנים כו' - ואף על גב דאין שבות במקדש האי טלטול לאו משום שבות הוא אלא משום דמיחזי כבונה וסותר כך פירש בקונטרס ולא משמע כן בריש כל הכלים (שבת דף קכג: ושם) דאמר קנים קודם התרת כלים נשנו משמע דליכא אלא איסור בעלמא ואשכחן נמי שבות דאסרו במקדש כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח בפי בתרא דעירובין (דף קב. ושם).

13. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כה

והנה בדיני אין שבות במקדש נראה לומר דרק שבות התירו אבל טלטול מוקצה לא דחמיר טפי וכמ"ש בת"י
ביצה (ג' ע"ב) שהקשו על הא דאמרינן שם בביצה שנוולדה בשבת וכו"ו דספיקא אסורה הא הוי ספיקא דרבנן וכתבו דמוקצה חמירא
והוי כעין דאורייתא עכ"ל דהא חזינן דשבות יותר חמור לא התירו במקדש כמו ציר העליון וכתבו התוס' בעירובין (ק"ב ע"ב) ד"ה
והעליון דמש"ה אסור להחזיר ציר העליון דשבות גדולה כזה לא התירו במקדש ע"ש א"כ כ"ש מוקצה דחמיר טפי דהוי כעין דאורייתא
ובזה תתיישב הקושיא אמאי אין סידור הקנים דוחה שבת אע"ג דאינו אלא שבות דהתם האיסור משום
מוקצה כדאמרינן בשבת (קכ"ג ע"ב) דקנים קודם התרת כלים נשנו ולא הותר במקדש וכן בשרץ הנמצא במקדש וגחלים דאין מכבידין אותם בשבת דהתם נמי משום מוקצה הוא וזה דאמרינן בשופר דר"ה שחל להיות בשבת דבמקדש תוקעין וכתב רש"י ז"ל ר"ה (כ"ט ע"ב) משום דאין שבות במקדש ואע"ג דשופר הוא מוקצה כדאמרינן בשבת (ל"ה ע"ב) התם זה דהוי מוקצה הוא משום דהוא כלי שמלאכתו לאיסור אך כיון דאין שבות במקדש ומותר לתקוע א"כ ממילא מותר אף לטלטל אבל בסידור הקנים אע"ג דאין איסור בסידור מ"מ הא אמרינן דקנים קודם התרת כלים נשנו וא"כ אף כלי שמלאכתו להיתר ג"כ הוי מוקצה ומוקצה לא התירו במקדש ובוה מתיישב שפיר מ"ש הרמב"ם ז"ל בשלהי הל' בית הבחירה (פ"ח הל' י"ב) שלא היו בולשין את העזרה בשבת בנר שבידם אלא בנרות הדולקות שם מע"ש והקשה הכ"מ שם הא אין שבות במקדש [ועיין במל"מ שם] ולפ"ז כיון דאיסור טלטול נר דולק בשבת הוא משום מוקצה כדאמרינן בשבת (מ"ד.) לא התירו במקדש:

14. יד דוד מסכת מנחות דף צו עמוד א

ואי ס"ד דאורייתא אמאי אין דוחות את השבת. וכתב רש"י ואף על גב דאין שבות במקדש כו'. בא רש"י לברר דמאי קשיא ואי ס"ד דאורייתא, הא אפילו נימא דרבנן היא נמי קשיא הא עכ"פ הסידור גופא לא הוי רק שבות, וא"כ למה לא דחי שבת אף על גב דמדרבנן הוא, ובע"כ צ"ל דלא הוה צריך, א"כ אף אם הוא מדאורייתא נמי נימא הכי, לזה תירץ רש"י דאי מדרבנן הוא ניחא אף על גב דצריך, דשבות כי ה"ג לא דחי. **וכבר כתבתי במשנה כי רש"י מחלק בין שבות קל לשבות חמור**, ואף להתוספות בע"כ צ"ל הכא, אלא שמדברי התוספות דהכא נראה כי קודם התרת כלים נשנית וכמ"ש הרדב"ז בסימן תשל"ז, אמנם מתוספות דסוכה דף מב, ב [ד"ה טלטול] נראה דקנים לא הוי כלי ולהכי אסור. ועיין מ"ש במשנה למלך סוף הלכות בית הבחירה, ובארעא דרבנן אות ד' שהאריך בענין אין שבות במקדש, והביא הסוגיא דהכא.

ועיין בארעא דרבנן מהדורא בתרא אות ק"ס שהקשה אם מדאורייתא אף על גב דאין צריך לדחי משום חביבה מצוה בשעתה, כמו דאמרינן לעיל לענין הקטר חלבים ואמורים דהיה דוחה שבת מה"ט. ואפשר לומר דהתם מגוף המצוה הוא כי לא היה נגמר מצות הקרבת הקרבן עד שה' הקטר חלבים ואמורים, לכן היו ממחרים כדי לגמור המצוה וכמ"ש הרמב"ם בריש פרק ר' ישמעאל בפירוש המשנה, אבל הכא סדור לחם הפנים אינו תלוי בקנים כי אעפ"כ קיים המצוה, ועיין בפסחים נט, ב דהקטרת אמורים מעכב הכפרה, אף על גב בקדשים שאינו נאכלים אפשר דלא מעכב וע"ש, אבל סדור הקנים ודאי אינו מעכב כלל. והרמ"ז הביא לנו תורת כהנים דדרש מייערכנו דאינו עורך עמו הקנים בשבת, וכתב דדוחק לומר דאסמכתא הוא ע"ש. ולע"ד קשה מי איכא למ"ד דהוה דאורייתא, הא ודאי טלטול בעלמא, ואף לרש"י לא הוה רק דמחזי כבונה, אבל בונה ממש לא הוה, ואפשר דהוה משום מתקן לדעת ריב"א דסבר דאיסור מתקן דאורייתא הוא, ועיין מ"ש בסוכה לג, ב. ושוב ראיתי בייער אוון דף נ"ט ע"ד [מערכת הס' אות כב] האריך בזה, גם הביא דברי קול הרמ"ז ע"ש.

15. חידושי בתרא

תתרתעה) צו. בכי האי שיעורא לא מיעפש כדתניא כיצד נכנס מע"ש ושמתן ומניחן לארכו של שולחן כו'. יש דמקשים דהנה פירושו דאין זה הלכה בשולחן או בסידור הלחם אלא שלא יבא הלחם לידי עיפוש, א"כ צ"ב אי יפול ראש השנה ביום ה' או ביום א' לכאורה שם ידחה יו"ט דאל"ה מעפש (דע' ברבינו גרשום ז"ל וכן בשיטה ס"ד וז"ל בכי בא שיעורא בלילה וחצי יום שלא יהיו שם הקנים לא מיעפש לא את החדש ולא את הישן ע"כ), ומש"כ אח"כ דמניחן על ארכו של השולחן, צ"ב למה דוקא בשולחן, דכיון דאינם במקומם יניחם במקום שירצה, ובר"מ פ"א דתמידין ומוספין הי"א כתב דבא' בשבת מסדרין הלחם.

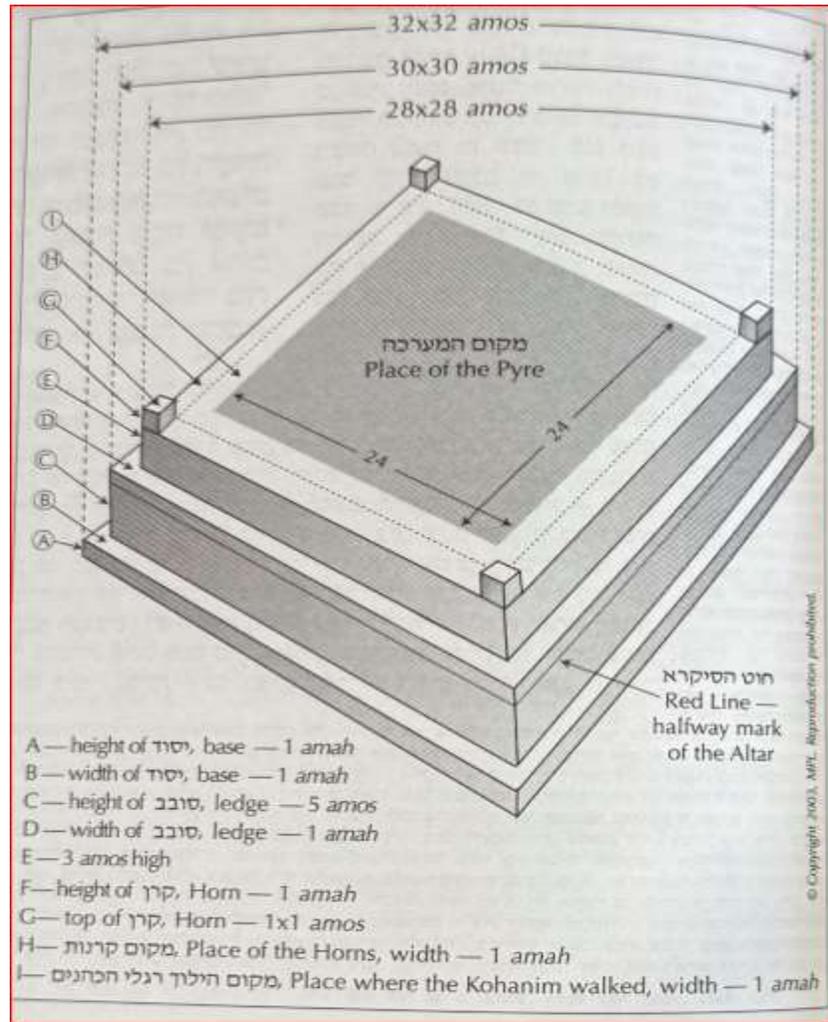
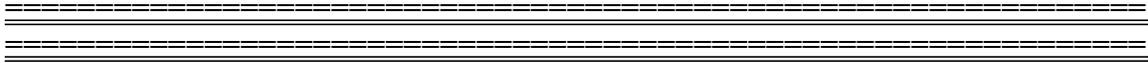
לכאורה כוונתם דלולי הרמב"ם יש לתרץ דמניחים דוקא בשולחן כדי להודרו בהנחת הקנים מיד עם צאת השבת כדי למעט יכולת של עיפוש, משא"כ לרמב"ם דבין כך ממתנינים עד יום א' משמע שאין צורך להודרו, ולכן שוב קשה דכיון דאינם במקומם יניחם במקום שירצה. אבל לכאורה י"ל דגם הרמב"ם מודה שיש להודרו כנ"ל, אלא שסובר שאין עושין שום עבודה בלילה, ואף סידורן של קנים בכלל עבודה.

16. ספר מנחת חינוך - מצוה צז - אות יד

והנה בשעת סידור לחם הפנים בשבת, לא היה מסדר תיכף הקנים על הלחם, דאין סידור הקנים ולא נטילתן מלחם הישן דוחה שבת. וכיצד עושה, נכנס בערב שבת ושומטן ונותנן לארכו של שולחן, ועיין תוס' מנחות צ"ז ע"א ד"ה לארכו, דכתבו דמניחן על הרצפה, דעל השולחן לא היה מקום פנוי, עי"ש, ובמוצאי שבת נכנס וסודרן על הלחם החדש. ובש"ס שם מקשה כיון דקנים דאורייתא למה אינו דוחה שבת, ואמרינן דהיינו טעמא, דכל מלאכה שאפשר לעשות מערב שבת אינה דוחה שבת, והני נמי אפשר דלא דחי שבת עלייהו, טעמא מאי דלא ליעפש לחם, בכי האי שיעורא לא מיעפש לחם, ועי"ש בפירוש רש"י, כיון דבערב שבת היה שומטן, היתה הישנה מונחת חצי יום עד שבת בבוקר בלא קנים, ואחרי זה החדשה היתה מונחת חצי יום עד מוצאי שבת בלא קנים, והוי חצי יום לזה וחצי יום לזה לא מיעפש לחם. ונראה דביום טוב דוחה, כגון אם חל יום טוב ביום ששי, לא היה משמיט את הקנים ביום חמישי ערב יום טוב, כי יהיו מונחים בלא קנים יום ומחצה, וחיישינן שמא יתעפש לחם. וגם אם חל יום טוב במוצאי שבת, היה ג"כ מסדרן במוצאי שבת, דאם לאו תהיה החדשה מונחת יותר ממעת לעת, וחיישינן דלמא יתעפש לחם, על כן בודאי דוחה יום טוב דהוא דאורייתא, רק אינו דוחה שבת, אבל יום טוב בין מלפניו או מאחוריו דוחה כמו שכתבנו. וכן נראה מדלא תני אינו דוחה שבת ולא יום טוב, כמו דשנה במשנה שם בסוף הפרק ק' ע"ב, אין אפיתן דוחה שבת ולא יום טוב, מבואר דדחי יום טוב, כיון דאי אפשר בענין אחר והוא דאורייתא, ועיין ש"ס שבת קכ"ד ע"א. ואני מסופק, אפשר דאם חל יום טוב בערב שבת, כיון דלא היו נוטלים הקנים בערב יום טוב כמו שכתבנו, א"כ אפשר בכהאי גוונא היו נוטלים הקנים בשבת, דבזה לא שייך לומר דאפשר לעשותו מערב שבת, כיון דבערב שבת הוא יום טוב, ואיסור שבות, או בונה לשיטת רש"י מנחות צ"ז ע"א ד"ה אמאי, אין חילוק בון יום טוב לשבת, מה לנו איסור לאו וכו', עיין יבמות קי"ט ע"א. וכן בחל יום טוב במוצאי שבת אפשר היה מסדרן בשבת.

דלמה לו להמתין, כיון דעל כרחק יעבור על שבות, ושבות דטלטול אפשר חמיר יום טוב משבת, עיין ביצה ב' ע"ב, וצריך לעיין:

17. איזהו מקומן מסכת מנחות דף צז עמוד א' ומוצאי שבת נכנס מגביה ראשיה וכו' – [1] מפירש"י מוכח דבמוצאי שבת ממש נכנס, [2] אולם הרמב"ם (תמו"מ ה. יא.) כתב דבאחד בשבת היה מניח הקנים בין החלות, ומבאר המקדש דוד (כב. ה.) דס"ל דמוצאי שבת לאו דווקא משום דהוי ביאה ריקנית. ועי"ש בספרת רש"י דלא חש לזה.

מהו השינוי בשיעורי מדות האמות המזבח [2] לגי' האוקימתות דלהלן?

גובה / כניסה דקרנות	כניסה דסובב	גובה / כניסה דיסוד	
באמה בת שש	באמה בת שש	גובה: באמה בת חמש כניסה: באמה בת שש	לאוקימתא א' [3]
גובה: באמה בת שש כניסה: באמה בת חמש	באמה בת חמש	גובה: באמה בת שש כניסה: באמה בת חמש	לאוקימתא ב' [4]
גובה: באמה בת חמש כניסה: באמה בת חמש / שש	באמה בת חמש	גובה: באמה בת חמש כניסה: באמה בת שש	למסקנא [5]

[3] והדרשה: מחיק האמה [יסוד] ועד אמה רוחב [סובב] - באמה בת חמש, דהיינו גובה אמת יסוד ועוד ה' אמות שעליו עד הסובב - כל ו' אמות אלו היו באמה בת ה', סך הכל הם ל' טפחים. ומאמת סובב עד סוף הקרנות היו ד' אמות באמה בת שש, שהם כ"ד טפחים. סך הכל גובה המזבח נ"ד טפחים. והקשתה הגמ', דלפי"ז חצי המזבח הוא כ"ז טפחים, ושם חוט הסיקרא להפריד בין דמים עליונים לתחתונים, וא"כ איך כתוב גבי עולת העוף שאם עשאה הכהן תחת רגליו אמה אחת כשר, [דהיינו שהכהן עומד על הסובב שהוא בסוף אמה ששית ויכול לתת לדמים העליונים עד אמה תחת רגליו], הרי אמת סובב נמצא בטפח הל' מהריצפה וטפח הכ"ז שהוא אמצע המזבח הוא רק ג' טפחים פחות מהסובב, ואיך אמר שיכול לתת אמה תחת רגליו, דאפי' אם נאמר שהכוונה באמה בת ה' טפחים, אכתי הוא נותן ב' טפחים מתחת לאמצע המזבח.

[4] ודריש לכל הפסוקים של חיק האמה [יסוד] ואמה רוחב [סובב] וגבולה אל שפתה [קרנות], שמייירי לגבי הכניסות שהם היו באמה בת ה' טפחים, אבל י' אמות גובה של המזבח היו באמות בנות ו' טפחים. באופן שאמצע המזבח הוא בטפח הל' והסובב שהוא בגובה ו' אמות מהריצפה הוא בטפח הל"ו, וכשנותן אמה תחת רגליו הוא בדיוק טפח הל'. אלא שהקשתה הגמ', שא"כ איך אמרינן שאורך ורוחב המזבח הוא ל"ב אמה, ומקום המערכה הוא כ"ד על כ"ד אמות, דמילא אם הכניסות הם באמות בנות ו' טפחים, שפיר, דב' אמות כניסת היסוד מכאן ומכאן, ועוד ב' אמות כניסת הסובב מכאן ומכאן, ועוד ב' אמות של הקרנות מכאן ומכאן, וב' אמות של הילוך הכהנים על המזבח מכאן ומכאן, יחד הם ח' אמות [ההבדל בין כ"ד ל"ב הנ"ל]. אבל אם נאמר שאמות הכניסה של יסוד וסובב וקרנות הם של ה' טפחים, הרי שו' אמות מתוך הח' הנ"ל הם רק בנות ה' טפחים [שהם חמש אמות בנות ו'], ולא נחסר מהל"ב הנ"ל אלא ז' אמות של ו', ומקום המערכה לפי"ז הוא כ"ה על כ"ה.

[5] למסקנא העמידה הגמ' דקרא דחיק האמה זה יסוד - קאי על גובה היסוד, ואמה רוחב [סובב] קאי על כניסת הסובב, וגבולה אל שפתה [קרנות] קאי על גובה הקרנות, כל ג' אלו היו באמה בת ה'. ולפי"ז נמצא גובה המזבח נ"ח טפחים, ואמצעו הוא בטפח הכ"ט, וגובה הסובב הוא ל"ה טפחים מהריצפה - אחר שש אמות שה' מהם הם אמות בנות שש ועוד אמת יסוד בת חמש. ונמצא שכשהכהן עומד על אמת הסובב שהיא בטפח הל"ה מהריצפה, ונותן באמה שתחת רגליו - הוא הטפח הכ"ט - זה בדיוק אמצע המזבח.

א. קובץ המאור | אלול תשע"ד | "גדרי איסור כניסת זרים ובעלי מומין לפני ממציתן"

כניסת עולי הרגל לעזרה – נס לחם הפנים

בדברי הפרשנים לסוגית הגמ' במס' חגיגה (כ"ו.) מצינו נידון זה, וז"ל הגמ' שם:

משנה כיצד מעבירין על טהרת עזרה מטבילין את הכלים שהיו במקדש ואמרין להם הזהרו שלא תגעו בשלחן ... גמרא תנא הזהרו שמא תגעו בשולחן ובמנורה ... ותיפוק לי דכלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת לא מטמא מאי טעמא דומיא דשק בעינן מה שק מיטלטל מלא וריקם אף כל מיטלטל מלא וריקם האי נמי מיטלטל מלא וריקם הוא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש מאי דכתיב על השלחן הטהר מכלל שהוא טמא ואמאי כלי עץ העשוי לנחת הוא ואינו מקבל טומאה אלא מלמד שמגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים לחם הפנים ואמרין להם ראו חיבתכם לפני המקום סילוקו כסידורו דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו

המשנה מתארת את סדר הטהרה שנהגו הכהנים בכלי העזרה לאחר הרגל, [מפני שברגל היו מצויים במקדש עולים רבים ובתוכם אנשים שלא הקפידו בהל' טומאה וטהרה ויש לחשוש שכלי המקדש נטמאו] והנהוג היה, שהטבילו את כל הכלים חוץ מהשולחן שלא היה באפשרותם להטבילו [כיון שכתוב 'לפני תמיד' שמשמעו שאסור להוציא ממקומו] וע"כ נהגו להזהיר את כל הנוכחים שלא יגעו בשולחן.

הגמ' ממשיכה לדון, והלא השולחן הוא כלי העשוי לנחת [כלים גדולים מאד שנועדו לשימוש במקום אחד ללא טלטול ועל כן אינם מקבלים טומאה כיון שאינם דומים לשק המיטלטל מלא וריקן] ומדוע הוא מקבל טומאה? והגמ' מסבירה שמאחר והיו מגביהים ומראים את השולחן לעולי הרגלים כדי שיראו את הנס שבלחם הפנים, [שהיה מונח שבוע שלם על השולחן והיו אדים עולים ממנו כאילו יצא זה עתה מהתנור] ממילא הוא נחשב לכלי שמטלטלים אותו ומקבל טומאה, וע"כ חששו שנטמא מאחד מעולי הרגל הטמאים.

עכ"פ מבואר, שהיו מראים את לחם הפנים לעולי הרגלים, והנה יש להקשות, כיצד התקרבו עולי הרגלים אל פתח ההיכל כדי לראות בנס זה? הלא כפי שהזכרנו אי אפשר להוציא את השולחן ממקומו, וכיצד הותר לזרים, עולי הרגל, להתקרב עד פתח ההיכל כדי לחזות בנס מופלא זה?

[1] **רש"י על אתר, מיישב קושיא זו, בהסבירו שחששו שהשולחן נטמא מכהן עם הארץ הרשאי להיכנס לעזרה, והמדובר בכהן עם הארץ שעלה לרגל ומכהנים אלו חששו הכהנים שלא יגעו בשולחן כדי שלא יטמאו אותו, ובתוס' (שם) ביארו, שרש"י פירש כן מחמת שישראלים אינם רשאים להיכנס בין האולם למזבח, וממילא, בהכרח, שהחשש הוא מפני כהנים עמי ארצות.** [ולדעת רש"י יש לפרש, שעולי הרגלים ראו את הנס מרחוק, וכדברי הריטב"א (להלן הובאו דבריו), ומ"מ היה חשש טומאה מחמת הכהנים עמי הארצות].

[2] לעומת זה, **בשיטה מקובצת** (מנחות כ"ז: אות ו' – הובאו דבריו להלן) חולק על שיטת רש"י [הסבור שאסור לישראל להיכנס בין האולם למזבח בכל גווני] **ומפרש, שבעת הצורך רשאים ישראלים להיכנס בין האולם למזבח ורק מדרבנן אסרו כניסה שלא לצורך.** השיטה מוכיח את דבריו מהדין שבזמן שחיטת קרבן פסח נכנסו הישראלים בכל שטח העזרה. **ראיה נוספת, מוכיח השטמ"ק מסוגיא זו, שהיו מגביהים את השולחן ומראים לעולי הרגלים את נס לחם הפנים, והרי אם אסורים הם בכניסה לשטח שבין האולם למזבח אין באפשרותם לראות נס זה, אלא ודאי היו זרים רשאים להיכנס בעת הצורך, ומחמת זרים אלו חששו הכהנים שהשולחן עלול לקבל טומאה.**

[3] הריטב"א (יומא כ"א) חולק על קביעת השטמ"ק שעולי הרגלים הוכרחו להיכנס בין האולם למזבח כדי לראות את נס לחם הפנים, וסובר, **שהאדים שעלו מלחם הפנים היו חמים כל כך שניתן היה לראות אותם מרחוק** [ועל פי זה מיושבת הקושיא על דברי רש"י דלעיל היאך ראו עולי הרגלים את נס לחם הפנים] **וז"ל:**

ונראה כי בשעת שימה ולקיצה היה חם הרבה עד שהיה הבל יוצא ממנו כלחם היוצא מן התנור, והיינו דאמרינן שמגביהין את השולחן עם הלחם שעליו ומראין אותו לעולי רגלים שיראו הנס הזה, ואי אפשר להם לראות מרחוק שהיה חם אלא על הדרך שאמרנו
הרי שלדעת הריטב"א נאסר על ישראלים להיכנס בשטח שבין האולם למזבח ועולי הרגלים ראו את נס לחם הפנים מרחוק.¹

ובדעת הרמב"ם (מטמאי משכב ומושב פי"א הי"א) יש לפרש בפשטות כדברי השטמ"ק, וז"ל:

אחר הרגל במוצאי י"ט היו מטבילין כל הכלים שהיו במקדש מפני שנגעו בהן עמי הארץ ברגל בשעת החג, ולפיכך היו אומרים להן אל תגעו בשולחן בשעה שמראין אותו לעולי רגלים כדי שלא יהיה טמא במגעו אחר הרגל ונמצא צריך טבילה והערב שמש ונאמר בלחם הפנים לפני תמיד

ממשמעות דברי הרמב"ם ניתן להבין, שחשש טומאת השולחן היה מפני כל עולי הרגלים, אף הישראלים שבהם, וכן פירש דבריו במשנה למלך על אתר שביאר דברי הרמב"ם באריכות, וז"ל:

¹ ע"י בשו"ת הרדב"ז (ח"ו סי' ב אלפים קעח) שכתב, וז"ל:

... אמרו משמו של הריטב"א ז"ל שהיה עולה הבל מהלחם ובזה היו מכירים שהוא חם. ועדיין לא ידענו אם זה הנס היה תדירי או דילמא בזמן עולי רגלים. ובשלמא שיהיה חם היה קצת צורך כדי שיתנו האוכלים בלחם חם אבל שיעלה הבל למה. ועוד שלא ראיתי מימי עולה הבל מהלחם אפי' כשהוא חם אלא בזמן שחוטכים אותו וצריך הוא ז"ל לומר שהכל היה בכלל הנס. אבל לדעתי אין צורך, אלא כך היא הצעתן של דברים **כי בשבת שבתוך המועד סמור לסדור לחם הפנים היו מגביהין את השלחן ומושכין אותו מעט לצד פתח ההיכל כדי שיראו אותו מרחוק** שהרי היה נתון לצד צפון ועדיין הוא לפניהם אבל לא היו מניחין אותו לחוץ ומיד היו הכהנים מסדרין הלחם החדש **ומוציין הישן ומראין אותו לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום שעברו עליו ח' ימים ועדיין הוא חם והוא עושה נס** זה שאתם חביבין לפניו...

ובדברים אלו מיושבת הקושיא כיצד ראו את לחם הפנים בלי שהוציאו את השולחן ממקומו.

ע"ע ברדב"ז שמפרש גם דברי רש"י ותוס' כשיטתו, וז"ל:

ולא היו יכולים להוציאו משם להטילו משום דכתיב לחם פנים לפני תמיד. ולפיכך היו אומרים הזהרו שלא תגעו בשלחן ופירש"י ז"ל והתוס' לכהנים עמי הארץ שהיו נכנסים להשתחוות היו מזהירים... וליכא לפרושי שהיו מגביהים אותו ומוציין לחוץ. חדא דא"כ לא היה צריך רש"י והתוס' לימא לכהנים עמי הארץ היו מזהירין הנכנסים להשתחוות בהיכל. וכ"ת שלא היו מוציאים אותו אלא חוץ לפתח ההיכל, עדיין הקושיא במקומה עומדת איך היו מכירים ישראל מרחוק אם הלחם חם או לא, ותו מפני שיראו ישראל את השלחן היו עוברים אקרא דכתיב לחם פנים לפני תמיד. ותו אם היה אפשר להוציאו למה היו מזהירים שלא יגעו בו יטבלו אותו כשאר כל הכלים דאין סברא לחלק בין זמן מעט לזמן מרובה. ותו אם היו מוציאים אותו למה היו צריכים להגביהו הרי רואים אותו כל העומדים בעזרה. ובשלמא לפי מאי דפרישין שהיו ממשיכין אותו מן הצפון לפתח ההיכל היינו שהיו צריכין להגביהו כדי שיראו אותו. ותו דאפי' תימא שהיו מוציאים אותו עד עזרת ישראל, עדיין לא תירצנו הקושיא שהרי היו מזהירים אותם שלא יגעו בשלחן ואיך יכירו אם הלחם חם או לא. אלא הנכון מש"כ שלא היו מוציין אותו מן ההיכל [אלא משכו את השלחן לצד הפתח] ומראים אותו לעם ואומרים להם ראו כמה חבתכם לפני הקב"ה שעושה לכם נס זה שעדיין הלחם חם ומיד מסדרים המערכה ומוציא הלחם ורואים שעדיין הוא חם כיום סדורו, והיינו דאמרינן ביומא פ"ק לחם הפנים ניסי דבראי הוא שהכל היו רואים את הלחם חם ומכירין הנס והוא מכלל הנסים הידועים לכל. ומש"כ רש"י ומגביהים אותו ומוציאים אותו לחוץ, לא שהיו מוציאים אותו חוץ להיכל אלא מוציאים אותו חוץ למקומו שהיה נתון בצפון ומוציאים לצד הפתח כדי שיראו אותו. א"נ מוציאים אותו לחוץ לא קאי בשלחן אלא אלחם שהיו מוציאים אותו מיד כדי שיראו הנס שעדיין הוא חם, דאלת"ה קשיא לרש"י מדידיה אדידיה שכתב לכהני ע"ה היו מזהירים...

התוספות כתבו שלא תגעו בשלחן בכהנים עמי הארץ ההולכין להיכל להשתחוות קאמר שאילו ישראל לא היו ראויין לילך אף בין האולם ולמזבח וכן פירש"י ע"כ. ונראה שהתוספות לא רצו לומר שהאזהרה היתה אף לישראל ובשעה שמראין אותו לעולי רגלים, משום דס"ל דלא היו מוציאים את השולחן לחוץ אלא מגביהין אותו והיו רואין אותו מרחוק, וא"כ לא היו צריכים לאזהרה שלא יגעו בו שהמציאות הוא נמנע, ומש"ה הוצרכו לומר דבכהנים עמי הארץ איירי.

ורבינו נראה דס"ל שהיו מוציאים אותו לחוץ. ויש ראייה לזה מההיא דאמרי' בפ"ק דיומא נסי דבראי לא קא חשיב, ופריך אי הכי לחם הפנים נסי דגואי הוא, ומשני לחם הפנים נסי דבראי הוא דאמר ר"ל וכו' שמגביהין אותו לעולי רגלים ע"כ. ואם איתא שלא היו מוציאים אותו לחוץ היכי הו' נסי דבראי בשביל ההגבהה. וכ"כ רש"י ז"ל שמגביהין אותו ומוציאים אותו לחוץ ע"כ.

הן אמת שגירסא זו ראיתי בדפוס קושטאנטי, אך בדפוס קראקא ראיתי שהגירסא הוא שמגביהין אותו ומראין אותו לחוץ. ולמה שהקשינו דהיכי חשיב ליה נסי דבראי בשביל ההגבהה, נ"ל דנסים שהיו ידועים לעומדים בחוץ קא חשיב, לאפוקי נס דכרובים שלא היה ידוע אלא לאותם העומדים בפנים וכמבואר. ונראה שלזה כיון רש"י שכתב דבראי מבחוץ בעזרה נסים הידועים לכל ע"כ, נראה שנתכוין למ"ש...

ומיהו דעת רבינו נראה דס"ל שהיו מוציאים השלחן לחוץ וכפשוטא דשמעתא. ולסברת התוספות דס"ל שלא היו מוציאים אלא מגביהין ומראין קשה לי דמנא הו' ידעי הנס מרחוק. שוב ראיתי בירושלמי סוף חגיגה דאמרינן השלחן למה טמא מפני שמוציאים אותו ומראין אותו לעולי רגלים וזה ממש כסברת רבינו וכו'

תורף דבריו, שנחלקו התוספות והרמב"ם האם היו מוציאים את השולחן מחוץ להיכל, שלדעת התוספות לא הוציאו את השולחן מחוץ להיכל, וממילא, מוכרחים הם לפרש, שהיה חשש שכהנים עמי ארצות יגעו בשולחן ויטמאו אותו, ולדעת בעלי התוספות יש לפרש שעולי הרגלים ראו את הנס מרחוק [כדברי הריטב"א]. [עוד צריך לפרש שזה נחשב נסי דבראי [נס שבחוץ] ונמנה עם הנסים האלו כיון שהיה אפשר לראותו מרחוק].

הרמב"ם, לעומת זה, סובר שהיו מוציאים את השולחן לעזרה, וע"כ החשש הוא שישראל עם הארץ יגע בו ויטמאו [ולפי זה, דברי הגמ' - שזה נחשב לנס שבחוץ - מתפרשים כפשוטן], כמו כן, אין צורך לדחוק שהנס נראה למרחוק כיון שהיו מוציאים את השולחן לחוץ.

[יש להעיר שבדברי הרמב"ם לא מבואר לאיזה מקום בחוץ היו מוציאים את השולחן ואולי היו מוציאים אותו למקום המותר בכניסת ישראלים, ואם כן, אין ראייה שמותר לישראלים להיכנס בין האולם למזבח, אמנם, בשטמ"ק מבואר שהוציאו את השולחן לפתח ההיכל, כיון שהוא למד שישראלים נכנסו בין האולם למזבח כדי לראות נס זה.]

החזו"א (או"ח - מועד - מס' חגיגה סי' קכט סק"ג) עומד על הקושיא המתבקשת לדעת הרמב"ם,

והיא, היאך היה מותר לכהנים להוציא את השולחן ממקומו הרי כתיב 'לפני תמיד', וז"ל:

שמגביהין השלחן ומראין, משמע דמוציאים אותו מהיכל וכ"ה במל"מ פי"א מה' מו"מ יעו"ש. ויש לעי' הא כתיב בו תמיד ולכאורה אין מצות לחה"פ אלא על השלחן שבהיכל ואי הוציאו בחוץ בטל מצותו, ועי' בר"מ פ"ט ה"ז מה' ב"מ דאם הוציאו המנורה לחוץ מדליקו זר ומשמע דחשיבא הדלקה אף שאין המנורה במקומה וצ"ע והכא בשלחן **ו"ל דגזה"כ הוא ברגל דלא מפסל בהכי**

ומפני קושיא זו נדחק החזו"א שישנו גזירת הכתוב שברגל לא נפסל הלחם על ידי שהוציאו את השולחן ממקומו, ולדעת התוספות אין כל קושיא כיון שהשולחן נשאר בהיכל.

ב. ספר מגדים חדשים-סוף חגיגה

ואומרין להם הוזהרו בו' פירש"י ואומרים להם לכהנים ע"ה. בספר חסדי יהונתן ח"א (דף ט' ע"א) מוצא בשם הגאון הר"ר יונתן ז"ל לפרש, דהנה הא דהקפידו ביותר על השולחן היינו משום דהשולחן ח"א לטלטלו ממקומו ולהטבילו דלחם הפנים היה עליו תמיד. וזמנחות (לט ז) אימא דר' יוסי ס"ל אס סילק את הישנה שמריה וסידר את החדשה ערביה כו', אף דלא היה על השולחן רק צ' שעות דהיינו תחילת היום וסוף היום, מ"מ קרוי תמיד. ולפי זה אף השולחן היה יכול להטבילו ולסדר עליו אח"כ לחם הפנים. וזמנחות שם אמרו לר' יוסי אס אדם קורא ק"ש שמריה וערביה ילא יד"ח תלמוד תורה, אף דכתיב והגית צו יומם ולילה, ודבר זה אין מגלין לעמי הארץ. והשתא אחי שפיר דקשה לרש"י למה הקפידו כ"כ על השולחן, הא אפשר לעשות כנ"ל ויכולים להטביל השולחן ומ"מ קרוי תמיד דק"י"ל כר' יוסי. לזה כתב רש"י לכהנים ע"ה, ולהם אין מגלין דהלכה כר' יוסי ע"ש. ועיין בהגהות צ"ח שאלו במשניות כאן שהציא דבר זה בשם ספר שלמה מול אדר ע"ש.

ג. ירושלים במועדיה [ירח איתנים, ע' לח-לט]

"וביום השבת מקריב קודם מוסף היום כבשים של מוסף שבת ומנחתם". כלומר כהן גדול הוא המקריב גם את מוסף שבת. וצריך להבין, בשלמא קרבן תמיד, למרות שאינו קרבן של יוה"כ, מכל מקום כיון שבכל יום כיפור יש קרבן תמיד, הרי שבציווי התורה, שהכהן גדול יעבוד את עבודת היום, מונח ממילא גם שהוא יקריב את קרבן התמיד שיש ביוה"כ. אבל מוסף שבת הרי אינו בכל יום כיפור, אלא רק כשחל יו"כ בשבת. א"כ אין לקרבן זה שייכות ליו"כ, ומדוע צריך להקריבו הכהן הגדול.

גם הרמב"ם כתב כן (פ"א עבודת יוה"כ ה"ב) "ואם היתה שבת אף מוסף שבת אין מקריב אותו אלא כהן גדול". וקשה כנ"ל. וכתב האור שמח (פ"ד עיוה"כ ה"א) שמשמעות הגמ' היא (ובחיים צא א) שכאשר חל ר"ח בשבת, מוסף שבת מתקדש גם בקדושת ר"ח. א"כ ה"ה כאן כשחל יוה"כ בשבת, חל על מוסף שבת שם של מוסף יוה"כ, וממילא מצותו בכהן גדול ככל עבודת יוה"כ.

אמנם הוסיף האור שמח שם, שעל סילוק וסידור הבזיכין והקטרות, לא כתב הרמב"ם

דעושה הכהן הגדול, שמכיון שהם מונחים משבת שעברה, אין זה קרבן היום. ע"כ"ו. אולם בפיוט יש שגורסים ועורך לחם הפנים ומקטיר הבזיכין כמשפטן. שלא כרברי האור שמח, אלא גם עריכת לחם הפנים והקטרות הבזיכין נעשית בשבת זו על ידי הכהן הגדול לבד"ו.

יט. ועי' במנ"יח (קפה, י' ד"ה ואחר כך) שכתב ומקטיר הבזיכין. כלומר כהן גדול הוא המקטיר בזיכי לחם הפנים וכדברי הפייטן. וקצת שינוי לשון יש בדברי המנ"יח מדברי הפייטן, שהמנ"יח כתב "ובשבת עורכין לחם הפנים ומקטיר הבזיכין". משמע שעריכת לחם הפנים נעשית ע"י כמה כהנים ורק הקטרת הבזיכין נעשית ע"י הכהן הגדול לבדו, ואילו הפייטן כתב "ועורך לחם הפנים", משמע שגם עריכת לחם הפנים נעשית ע"י הכהן הגדול. וקצ"ע לדברי הפייטן, מה יענה ת"ק הסובר (מנחות צט ב) שסידור וסילוק לחם הפנים בכל שבת נעשה ע"י ארבעה כהנים, אלו מושכין ואלו מניחין, וטפחו של זה כנגד טפחו של זה. שנאמר תמיד. א"כ איך כהן גדול לבדו היה יכול לעשות כן ביוה"כ. אמנם אם מחבר הפיוט היה יוסי בן יוסי כה"ג, (עי' לעיל במבוא) לא ק', דתנא הוא ויכול לסבור כדעת ר"י שם, דאפילו אלו נוטלין ואלו מניחים גם נקרא תמיד. אמנם הרמב"ם פסק (פ"ה תמידין ומוספין ה"ד) כדעת ת"ק (וכ"כ החינוך מצוה צז). ולפ"ד ודאי דגם ביוה"כ היו צריכים להיות כמה כהנים לסידור לחם הפנים, וממילא מדוקדק לשון המנחת חינוך שכתב ועורכין לחם הפנים ומקטיר הבזיכין. דהיינו סידור לחם הפנים באמת עשו כמה כהנים, כיון דל"ש דיעשה הכה"ג לבדו, ממילא ודאי אף זהו מעבודת היום לא הקפידה עליו תורה. אבל הקטרת הבזיכין דשייך שיעשה הכהן הגדול לבדו, מצוה בו. ודו"ק, וכ"כ במועו"ז (ח"א ליקוטי הערות סי סא). אך ע"י כלי חמדה (קובץ דרושים קו' הערות סי' כו אות ג) שהוכיח דגם להרמב"ם דינו דת"ק הוא רק לכתחילה, ובדיעבד כל שסילק והניח את לחה"פ באותו יום אכתי הוי "תמיד", וכמבואר כן בירושלמי (ריש יומא). ולפ"ז מסתבר שטפי עדיף לעשותו בכה"ג שכל מצות היום היא בו, אע"פ שיצטרך לעשותו לבד כיון שבדיעבד שפיר דמי.

ד. ספר בניהו בן יהודע על חגיגה דף כו/ב

נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כן וכו'. נראה לי בס"ד טעם לנס זה, ללמדנו על התורה שרמוזה בלחם הפנים, שיהיה התלהבות וחמימות חשק האדם בה בסוף שעת לימוד שנתייגע, כהתחלת שעת לימודו שעדיין לא יגע, ובמסכת יומא [דף כ"א ע"א] כתבתי בזה